

ПРОТОКОЛ № 4

засідання *студентського наукового гуртка*
«Економіка та розвиток підприємництва і біржової торгівлі»
кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі

6 грудня 2023 року

ПРИСУТНІ: керівник гуртка, к.е.н., с.н.с. Руда Т., члени студентського наукового гуртка

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Гранти та їх роль в розвитку сучасної науки.

Доповідач: керівник студентського наукового гуртка, к.е.н., с.н.с. Руда Т.

СЛУХАЛИ:

1. Керівника наукового студентського гуртка, к.е.н., с.н.с. Руду Т. про грантові програми та їх значення для розвитку сучасної науки. Доповідачка зазначила, що сучасна наука вже не може розвиватися виключно в межах класичного кошторисного фінансування установ. Сьогодні ключовим драйвером наукового прогресу, академічної мобільності та технологічних проривів стали гранти.

Так, на сьогодні, грантове фінансування - це не просто додаткове джерело капіталу, а принципово інша філософія організації досліджень. Вона базується на засадах відкритої конкуренції, незалежної експертизи (Peer Review) та чіткої індивідуальної підзвітності за кінцевий результат. Головна зміна парадигми полягає в тому, що кошти виділяються не під статус інституції чи посаду вченого, а під конкретну, перспективну наукову ідею та спроможність команди її реалізувати.

Роль грантів у сучасній науковій екосистемі є багатогранною. Зокрема, вони забезпечують фінансування високоризикових, але потенційно проривних проєктів (High-Risk, High-Gain), на які держава рідко виділяє базовий бюджет через високу ймовірність невдачі. Проте саме такі дослідження створюють передумови для розвитку революційних технологій. Також гранти є єдиним ефективним інструментом швидкого оновлення матеріально-технічної бази дослідників, оскільки дозволяють купувати дороге обладнання, реактиви чи ліцензійне програмне забезпечення для реалізації наукових проєктів. При цьому, сучасні грантові програми, як-от європейська «Horizon Europe» з бюджетом близько 100 мільярдів євро, змушують науковців об'єднуватися в міжнародні консорціуми. Жодна країна не здатна самотужки подолати глобальні виклики - пандемії, кліматичні зміни чи енергетичну кризу, тому гранти виступають клеєм для міжнародної колаборації. Крім того, наявність спеціальних грантових ліній для молодих вчених дає їм змогу здобути

фінансову та менторську незалежність на ранніх етапах кар'єри, формуючи власні лабораторії.

В Україні цей інструмент трансформується завдяки діяльності Національного фонду досліджень України (НФДУ) та залученню іноземних експертів до оцінки робіт. Це дозволяє інтегрувати вітчизняну науку в європейський дослідницький простір, де критерієм успіху є публікації у провідних рецензованих виданнях, а не кількість написаних звітів. Водночас перед грантовою системою виникають значні виклики. Головні з них - це колосальний бюрократичний тиск, коли вчені витрачають до третини робочого часу на адміністрування заявок, та низький відсоток успіху, який у престижних фондах становить лише 10-12%. Також існує ризик так названого «ефекту Матвія», коли відомі лабораторії з високим індексом Гірша легше отримують нові гранти, монополізуючи ресурси та ускладнюючи конкуренцію для нових команд.

На завершення доповідачка підкреслила, що гранти є невід'ємною частиною сучасної наукової інфраструктури. Вони перетворюють науку з дотаційної сфери на гнучку, конкурентоспроможну індустрію, що здатна швидко реагувати на виклики часу та комерціалізувати інтелектуальні здобутки.

УХВАЛИЛИ:

1) прийняти до відома та враховувати отриману інформацію під час написання наукових публікацій.

Керівник наукового студентського гуртка

Тетяна РУДА